

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

У науковій роботі досліджені правові засади інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу. Встановлено, що ефективна інноваційна діяльність та комерціалізація її результатів можлива лише за умови належного організаційного та інформаційно-посередницького інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу. Визначено, що сучасна українська держава має дуже обмежену фінансову та інституційну спроможність, відтак наявні ресурси і потенціал доцільно зосередити на підтримці наукових досліджень, які є однією з основ інноваційного потенціалу, та створенні ефективної інфраструктури, яка сприятиме перетворенню результатів досліджень у продукт, придатний до комерціалізації.

Зроблений аналіз чинних нормативно-правових актів та документів стратегічного планування, які регламентують питання інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку економіки. Так, проаналізовані положення Закону України «Про інноваційну діяльність», Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, Державної цільової програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, Стратегії інформаційної безпеки. Зокрема, проаналізовані положення Стратегії інформаційної безпеки, передбачають необхідність стимулювання інновацій та забезпечення всебічного розвитку й захисту національної інформаційної інфраструктури, зокрема її телекомунікаційної складової, як сукупності різноманітних інформаційних систем, інформаційних ресурсів, телекомунікаційних мереж, засобів комунікацій і управління інформаційними потоками, а також організаційно-технічних структур, механізмів, що забезпечують їх функціонування. Втім питання інформаційного забезпечення інноваційної діяльності недостатньо регламентовані більшістю проаналізованих стратегічних документів. У роботі досліджені окремі проблемні питання та запропоновані шляхи вдосконалення організаційного та інформаційно-посередницького забезпечення інноваційного процесу.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, інноваційний процес, інфраструктурне забезпечення, інформаційні технології.

Постановка проблеми. Ефективна інноваційна діяльність та комерціалізація її результатів можлива лише за умови належного організаційного та інформаційно-посередницького інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу. Проблема створення в Україні системи інформаційно-аналітичного забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності в умовах формування інноваційної моделі економіки, яка передбачає організацію стійкого потоку ефективних нововведень і переходу всієї вітчизняної економіки на наукомісткі технології, є нагальною і вимагає розробки принципово нових підходів до її розв'язку шляхом застосування передових інформаційних технологій [1].

Як відмічається у Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р, серед основних бар'єрів для розвитку інновацій в Україні є: недосконалість інституцій, зокрема політичного, регуляторного та бізнес-середовища; слабо розвинута інфраструктура, у тому числі інноваційна. Сучасна українська держава має дуже обмежену фінансову та інституційну спроможність, відтак наявні ресурси і потенціал доцільно зосередити на підтримці наукових досліджень, які є однією з основ інноваційного потенціалу, та створенні ефективної інфраструктури, яка сприятиме перетворенню результатів досліджень

у продукт, придатний до комерціалізації [2]. До того ж, інфраструктурне забезпечення інноваційного процесу відіграє вирішальне значення у формуванні попиту на відповідні інновації [3].

Слід погодитись, що актуальність інтенсифікації інформаційного забезпечення в інноваційній діяльності безпосередньо пов'язана з тим, що інноваційний процес починається з ідеї, для зародження якої часто необхідна релевантна інформація. В умовах інтенсивного розвитку інформаційних технологій більш легким є отримання необхідної інформації щодо новинок, які використовуються в інших країнах та іншими організаціями [4].

Метою даного дослідження є аналіз правових засад інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням забезпечення організації інноваційного процесу, розбудови інноваційної інфраструктури, активізації інноваційної діяльності та комерціалізації її результатів присвячені наукові дослідження багатьох вчених.

Так, С. В. Глібоко [5] розглядав сучасні вимоги щодо розвитку національної інноваційної системи, організаційно-правові форми та функції певних суб'єктів інноваційної діяльності.

Проблемні питання щодо організаційних форм трансферу технологій в інноваційному процесі аналізувалися в дослідженнях О. В. Розгон [6].

Ю. В. Георгієвським досліджувались особливості державного управління національною інноваційною системою України з позицій структурно-функціонального підходу [7].

Крім того, А. М. Любич [8] було проведено оцінку діяльності технологічних парків та визначено їх роль у національній інноваційній системі. Втім, проблемам інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу приділено недостатньо уваги що актуалізує зазначені питання.

Виклад основного матеріалу. Згідно із нормами ст. 3 Закону України «Про інноваційну діяльність» від 04 липня 2002 р. № 40-IV (в редакції від 05 грудня 2012 р.) одним із основних принципів державної інноваційної політики є інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності [9]. Важливо визначити, що вказані принципи ідентифікуються із наданням фінансової підтримки, здійсненням сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності, тобто із засобами стимулювання провадження господарської діяльності у сфері інновацій. Втім поза увагою залишається організаційне забезпечення інноваційної діяльності та посередницька складова інформаційного забезпечення.

При цьому необхідно зазначити, що інформаційне забезпечення інновацій може розглядатися як

сукупність законних, своєчасних, ефективних, цілеспрямованих і захищених процесів збирання, сприйняття, зберігання, переробки, передання, надання, отримання і використання релевантної інформації для розв'язання завдань правового регулювання інноваційної діяльності [10].

Слід погодитись, що сьогодні з'являються широкі можливості для появи нових типів посередників, які забезпечують інфраструктуру для сучасних моделей ведення бізнесу, при цьому в подальшому варто сконцентрувати зусилля на дослідження посередницьких підприємств на ринку інформації та інформаційних продуктів, тому саме інформація потребує значних зусиль з її збирання, обробки та зберігання, що створює широкі можливості для посередницьких підприємств, але й вимагає врахування особливостей інформаційного продукту [11]. Однак, на даний час, питання діяльності посередницьких підприємств не мають достатнього рівня визначеності та не встановлюють єдиного підходу до вирішення цього питання.

Якщо звернутися до досвіду формування комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання проблеми системи розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики, доцільно визначити, що Державна цільова програма розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, яка затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 травня 2008 р. № 439, встановлює, що однією з основних проблем реалізації державної інноваційної політики та забезпечення переходу на інвестиційно-інноваційну модель розвитку економіки є неналежне інформаційно-аналітичне супроводження зазначеного процесу, а також відсутність системи моніторингу стану інноваційного розвитку економіки [12].

Разом з цим, Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року визначає серед проблем інформаційного забезпечення, що виникають на різних етапах інноваційного процесу наступні:

- відсутність необхідної інформації про ринкові перспективи запропонованої ідеї та знань і консультативного супроводу проходження проекту від ідеї до етапу комерціалізації;
- недостатнє пропагування та поширення інформації про позитивні приклади перетворення ідеї на інноваційний продукт;
- відсутність інформації про інформаційних партнерів;
- недостатня поінформованість про можливості малих і середніх підприємств у сфері використання новітніх, високі транзакційні витрати на пошук та

доступ до баз даних, відсутність ефективних каналів передачі інформації щодо попиту підприємств до сектору науки та освіти.

Зазначені проблеми є наслідком низького рівня інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу та потребують пошуку шляхів розв'язання.

Нині для більшості держав цифровізація та розбудова інформаційного суспільства є визначальними тенденціями розвитку та національними пріоритетами. До того ж, інформаційно-комунікаційні технології є необхідним інструментом соціально-економічного прогресу, одним з основних чинників інноваційного розвитку економіки.

Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р [13] визначає, що у сучасному світі конкурентоспроможність держав підвищується насамперед у результаті розвитку науки та інновацій, що забезпечується прискореним запровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, створенням на їх основі нових ресурсів, методів, інструментів, технологій. Для реалізації зазначених умов необхідно: стимулювання розвитку наукових та науково-технічних досліджень шляхом запровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; прискорення розвитку національної системи цифрової науково-технічної інформації; забезпечення доступу до іноземних цифрових ресурсів та електронних світових баз даних наукової та науково-технічної інформації; стимулювання розвитку українського сегмента мереж наукової співпраці та наукових колективів; надання державно-приватної підтримки в реалізації проектів створення електронних наукових ресурсів з відкритим доступом. При цьому, особливу увагу в розбудові інформаційного суспільства необхідно приділити випереджальному розвитку фундаментальних і прикладних наукових досліджень та наукоємних технологій, інноваційному розвитку вітчизняної індустрії про-

грамування, інфраструктури виробництва інформаційно-комунікаційних технологій.

Водночас, Стратегія інформаційної безпеки, яка затверджена Указом Президента України від 28 грудня 2021 р. № 685/2021 [14] встановлює стратегічні цілі, виконання яких необхідно для досягнення основних напрямів забезпечення інформаційної безпеки України. Так, у рамках стратегічної цілі 7: «Розвиток інформаційного суспільства та підвищення рівня культури діалогу» передбачається виконання завдання щодо стимулювання інновацій та забезпечення всебічного розвитку й захисту національної інформаційної інфраструктури, зокрема її телекомунікаційної складової, як сукупності різноманітних інформаційних (автоматизованих) систем, інформаційних ресурсів, телекомунікаційних (електронних комунікаційних) мереж, засобів комунікацій і управління інформаційними потоками, а також організаційно-технічних структур, механізмів, що забезпечують їх функціонування. Втім питання інформаційного забезпечення інноваційної діяльності недостатньо регламентовані цим стратегічним документом.

Висновки. На підставі вищезазначеного необхідно резюмувати, що питання правового забезпечення інноваційного процесу мають надзвичайно високу актуальність й потребують наукового розкриття. Отже, враховуючи важливість питань розбудови національної інноваційної екосистеми та інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу доцільним на сучасному етапі розвитку вбачається удосконалення нормативно-правової бази з питань організаційного та інформаційно-посередницького інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності, законодавче врегулювання діяльності посередників ринку інновацій, запровадження моніторингу інформаційних ресурсів та інформаційно-комунікаційних мереж серед науково-дослідних установ з метою сприяння ефективній інноваційній діяльності та комерціалізації її результатів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін.; НАН України. Київ, 2015. 336 с.
2. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>.
3. Гончаренко О. В. Інфраструктурне забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 24. С. 61–64. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2014/14.pdf.
4. Моргачов І. В. Інфраструктурне забезпечення регіональних інноваційних процесів : монографія. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. URL: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3356/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82.pdf>.
5. Глібок С. В. Правове регулювання діяльності наукового парку як суб'єкта національної інноваційної системи. *Право та інновації*. 2017. № 4 (20). С. 15–27. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Glibko20.pdf>.
6. Розгон О. В. Організаційні форми трансферу технологій в інноваційному процесі. *Право та інновації*. 2021. №1 (33). С. 14–21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2665-14#top>.

7. Георгієвський Ю. В. Органи управління національною інноваційною системою України: структурно-функціональний аналіз. *Публічне право*. 2019. №2 (34). С. 42–51. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/34/pdf/pp-2019-34-05.pdf>.
8. Любич А. М. Оцінка технологічних парків: правовий аспект та їх роль у національній інноваційній системі. *Право та інновації*. 2018. №4(24). С. 15–19. URL: <https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/14223/1/doc2.pdf>.
9. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
10. Пасмор Ю. В. Проблеми інформаційного забезпечення інновацій: соціально комунікаційний аспект. URL: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2012/.pdf>.
11. Дима О. О. Аналіз тенденцій у розвитку посередницьких організацій. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2014. №4 (75). С. 79. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2014/4\(75\)/uazt_2014_4_9.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2014/4(75)/uazt_2014_4_9.pdf).
12. Державна цільова програма розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки: затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.05.2008 р. № 439. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-2008-%D0%BF#Text>.
13. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні: схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>.
14. Стратегія інформаційної безпеки: затв. Указом Президента України від 28.12.2021 р. № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>.

REFERENCES

1. Innovatsiina Ukraina 2020: natsionalna dopovid. V. M. Heitsia et al (Ed.). (2015). Kyiv [in Ukrainian].
2. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: skhv. rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.07.2019 r. № 526-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
3. Honcharenko O. V. (2014). Infrastrukturne zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku ahropromyslovoho vyrobnytstva. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 24, 61–64. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2014/14.pdf [in Ukrainian].
4. Morhachov I. V. (2019). Infrastrukturne zabezpechennia rehionalnykh innovatsiinykh protsesiv. Sievierodonetsk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia. URL: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3356/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82.pdf> [in Ukrainian].
5. Hlibko S. V. (2017). Pravove rehuliuвання diialnosti naukovooho parku yak subiekta natsionalnoi innovatsiinoi systemy. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovations*, 4 (20), 15–27. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Glibko20.pdf> [in Ukrainian].
6. Rozghon O. V. (2021). Orhanizatsiini formy transferu tekhnolohii v innovatsiinomu protsesi. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovations*, 1 (33), 14–21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2665-14#top> [in Ukrainian].
7. Heorhiievskiy Yu. V. (2019). Orhany upravlinnia natsionalnoiu innovatsiinoiu systemoiu Ukrainy: strukturno-funktionalnyi analiz. *Publichne pravo – Public Law*, 2 (34), 42–51. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/34/pdf/pp-2019-34-05.pdf>.
8. Liubchych A. M. (2018). Otsinka tekhnolohichnykh parkiv: pravovyi aspekt ta yikh rol u natsionalnii innovatsiinii systemi. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovations*, 4 (24), 15–19. URL: <https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/14223/1/doc2.pdf> [in Ukrainian].
9. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].
10. Pasmor Yu. V. Problemy informatsiinoho zabezpechennia innovatsii: sotsialnokomunikatsiinyi aspekt. URL: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2012/.pdf> [in Ukrainian].
11. Dyma O. O. (2014). Analiz tendentsii u rozvytku poserednytskykh orhanizatsii. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo – Foreign Trade: Economics, Finance, Law*, 4 (75), 79. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2014/4\(75\)/uazt_2014_4_9.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2014/4(75)/uazt_2014_4_9.pdf) [in Ukrainian].
12. Derzhavna tsilova prohrama rozvytku systemy informatsiino-analitychnoho zabezpechennia realizatsii derzhavnoi innovatsiinoi polityky ta monitorynhu stanu innovatsiinoho rozvytku ekonomiky: zatv. rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.05.2008 r. № 439. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-2008-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

13. Stratehiia rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini: skhv. rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15.05.2013 r. № 386-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
14. Stratehiia informatsiinoi bezpeky: zatv. Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 28.12.2021 r. № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> [in Ukrainian].

PODREZ-RIAPOLOVA IRYNA

PhD, Senior Researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine

LEGAL FUNDAMENTALS OF INFRASTRUCTURE SUPPORT OF INNOVATION PROCESS

Problem setting. Effective innovation activity and commercialization of its results is possible only with proper organizational and information-intermediary infrastructure support of the innovation process. The problem of creating a system of information and analytical support of scientific, technical and innovative activities in Ukraine in the formation of an innovative model of economy, which provides for a sustainable flow of effective innovation and transition of the entire domestic economy to knowledge-intensive technologies, is urgent and requires fundamentally new approaches to its development communication through the use of advanced information technology

Target of research. The purpose of this study is to analyze the legal basis of infrastructure support of the innovation process.

Analysis of recent researches and publications. The research of many scientists is devoted to the organization of the innovation process, development of innovation infrastructure, intensification of innovation activities and commercialization of its results. Thus, S.V. Hlibko considered modern requirements for the development of the national innovation system, organizational and legal forms and functions of certain subjects of innovation. Problematic issues regarding organizational forms of technology transfer in the innovation process were analyzed in the studies of O.V. Rozghon. Iu. V. Georgiievskiy studied the features of public administration of the national innovation system of Ukraine from the standpoint of structural and functional approach. In addition, A. N. Liubchych assessed the activities of technology parks and determined their role in the national innovation system. However, insufficient attention is paid to the problems of infrastructural support of the innovation process, which actualizes these issues.

Article's main body. Today, the organizational support of innovation and the intermediary component of information support are left out of consideration.

It should be noted that information support of innovation can be considered as a set of legal, timely, effective, purposeful and secure processes of collection, perception, storage, processing, transmission, provision, receipt and use of relevant information to solve problems of legal regulation of innovation. It should be agreed that today there are ample opportunities for the emergence of new types of intermediaries that provide infrastructure for modern business models, while further efforts should be focused on researching intermediaries in the market of information and information products, so information requires significant efforts its collection, processing and storage, which creates ample opportunities for intermediary enterprises, but also requires consideration of the characteristics of the information product.

Conclusions and prospects for the development. Issues of legal support of the innovation process are extremely relevant and require scientific disclosure. Thus, given the importance of building a national innovation ecosystem and infrastructure support of the innovation process, it is appropriate at the present stage of development to improve the regulatory framework for organizational and information-mediation infrastructure support of innovation, legislative regulation of innovation market intermediaries, monitoring of information resources and information resources, communication networks among research institutions in order to promote effective innovation and commercialization of its results.

Key words: innovation activity, innovation development, innovation process, infrastructure provision, information technologies.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Подрез-Ряполова І. В. Правові засади інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу. *Право та інновації*. 2022. № 1 (37). С. 44–48.